

CHET TILINI O'QITISHDA PEDAGOGLARINING KASBIY MALAKASINI RIVOJLANTIRISH UCHUN BAHOLASH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH

Yusupov Rajab Rasul o'g'li

*Fan va Texnologiyalar universiteti, Tillar
kafedrasida ingliz tili o'qituvchi*

Annotatsiya. *Ushbu maqola chet tilini o'rgatish pedagoglarining kasbiy malakasini rivojlantirishda samarali baholash strategiyalarini ishlab chiqishning ahamiyatini ko'rib chiqadi. Baholash jarayonlari pedagogik kompetentsiyalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi vositalar sifatida nafaqat nazariy, balki amaliy tomondan ham taqdim etiladi. Maqolada, ta'lim jarayonida o'quvchilarning ilgari surilgan maqsad va vazifalar bo'yicha o'zgarishlarini kuzatish, shuningdek, o'qituvchilarning metodik tayyorgarliklarini baholash usullari keng tahlil qilinadi. Shuningdek, baholashning turli xil shakllari – formativ, summativ, o'z-o'zini baholash va tengdoshlarning fikr-mulohazalari kabi vositalar hamda portfelni yaratishning pedagogik ahamiyati ta'kidlanadi.*

Kalit so'zlar: *Chet tili, pedagogik malaka, baholash strategiyalari, metodik tayyorgarlik, formativ baholash, summativ baholash, o'z-o'zini baholash, tengdoshlar fikri, portfel, ta'lim jarayoni, kasbiy rivojlanish.*

Annotation. *This article discusses the importance of developing effective assessment strategies to enhance the professional competence of foreign language educators. The assessment processes are presented not only from a theoretical but also a practical perspective as tools that facilitate the development of pedagogical competencies. The article analyzes methods for assessing the progress of students against set objectives and tasks, as well as the evaluation of teachers' methodological preparedness. It also emphasizes various forms of assessment, including formative, summative, self-assessment, and peer feedback, alongside the importance of creating a portfolio for documenting and evaluating educational development.*

Keywords: *Foreign language, pedagogical competence, assessment strategies, methodological preparation, formative assessment, summative assessment, self-assessment, peer feedback, portfolio, educational process, professional development.*

Аннотация. *В данной статье рассматривается важность разработки эффективных стратегий оценки для повышения профессиональной компетенции педагогов, преподающих иностранные языки. Оценочные процессы представлены не только с теоретической, но и с практической точки зрения как инструменты, способствующие развитию педагогических компетенций. В статье анализируются методы оценки прогресса студентов в отношении поставленных*

целей и задач, а также способы оценки методической подготовки учителей. Особое внимание уделяется различным формам оценки, включая формативную, суммативную, самооценку и отзывы сверстников, а также важности создания портфолио для документирования и оценки образовательного процесса.

Ключевые слова: Иностранный язык, педагогическая компетентность, стратегии оценки, методическая подготовка, формативная оценка, суммативная оценка, самооценка, обратная связь сверстников, портфолио, образовательный процесс, профессиональное развитие.

Chet tilini o'qitish pedagoglarining kasbiy malakasi o'qituvchining o'quvchilarni samarali va sifatli ta'lim bilan ta'minlashdagi asosiy omillaridan biridir. Ushbu malaka o'qituvchining nafaqat til bilimlarini, balki pedagogik ko'nikmalarini, metodik yondoshuvlarini va shaxsiy qadriyatlarini ham o'z ichiga oladi. Kasbiy malakani rivojlantirish uchun samarali baholash strategiyalari muhim rol o'ynaydi, chunki ular o'qituvchilarning o'z ishlari va yondoshuvlarini tahlil qilish imkoniyatini yaratadi. Baholash jarayoni nafaqat o'qituvchining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi, balki uning pedagogik faoliyatining samaradorligini oshirishga ham turtki bo'ladi. Shuning uchun chet tilini o'qitish pedagoglarining kasbiy malakalarini rivojlantirish uchun samarali baholash strategiyalarini ishlab chiqish va joriy etish juda muhimdir.

Professional kompetensiyani rivojlantirish va unga mos keluvchi metodologik yondashuvni takomillashtirish jarayonini boshlashning eng samarali va mazmunli usullaridan biri, professional kompetensiya rivojlanishining maqsadlariga to'liq mos keladigan baholash strategiyalarini ishlab chiqishdir. Ushbu baholash strategiyalarini ishlab chiqishda, ingliz tili o'qituvchilarining malakali o'qituvchilik tayyorlash jarayonida metodologik asoslarni chuqur tahlil qilish natijalari va ikki tilli maktablarda boshlang'ich o'qituvchilarning ta'lim va metodologik faoliyatlarini o'lchash natijalari asosida yo'naltirish mumkin[1]. Bu baholash strategiyalarida rasmiy va norasmiy baholash vositalarining ikkalasi ham o'z ichiga olishi muhim, bu esa o'sish va rivojlanishni ta'minlashga mo'ljallangan shaklni o'z ichiga olgan formativ baholashlar va umumiy faoliyatni baholash uchun yakuniy baholashlarni taqdim etadi[2]. Bundan tashqari, kursni yanada to'liq va keng qamrovli baholash uchun o'z-o'zini baholash hisobotlari va tengdoshlar tomonidan berilgan fikrlarni kiritish muhimdir, bu esa talabalar uchun baholash jarayonida faol ishtirok etish imkoniyatini yaratadi.

Professional kompetensiyani rivojlantirishning umumiy maqsadiga erishish uchun, o'quv dasturiga amalga oshirish uchun samarali baholash shakllaridan keng foydalanish kerak[3]. Ularga, doimiy rivojlanishni o'lchash uchun doimiy tashxislash baholashlari, yutuqlarni ko'rsatish uchun bajarilgan vazifalar, olingan bilim va ko'nikmalarni qo'llashni namoyish etish uchun natijalar, o'qishni mustahkamlash uchun yakuniy loyihalar, yig'ilgan vazifalar tarkibidagi portfelnii saqlash, metakognitsiyani rag'batlantirish uchun o'z-o'zini baholash hisobotlarini tuzish, tashqi baholash metodlarini qo'llash va nihoyat, og'zaki bilimni baholash uchun nutq ko'nikmalarini

sinovdan o'tkazish kiritilgan[4]. Ayniqsa, portfel talabalarining o'rganish jarayonini hujjatlashtirish va qadrlash uchun zarur vosita bo'lib, bu talabalar o'quv tajribasida faol ishtirok etish orqali yaratilgan dastlabki nusxalar, ish jarayonlari va yakuniy mahsulotlarni o'z ichiga olgan tizimli to'plamni tashkil etadi[5]. Shu tariqa, portfel o'quvchilar o'sish va rivojlanishining doimiy ravishda to'planishini ta'minlaydi va zamonaviy ta'lim kontekstida yuqori darajada tavsiya etiladi va moslashtirilgan. O'rganish uchun baholashga urg'u beradigan madaniyatda talabalar faqat o'z rivojlanishlarini tasvirlabgina qolmasdan, balki ular bilan aniq o'qish maqsadlari bilan solishtirib yozma va og'zaki fikrlar olishlari muhimdir.

O'qish jarayonini samarali o'rganishda erta aralashuvning ahamiyati, o'quvchilarga yordam berishda o'z vaqtida va darhol fikrlarni taqdim etish zarurligini ko'rsatadi. O'qish uchun samarali baholash amaliyotining muhim jihati bo'lgan bu javob berish jarayoni, talabadan o'qituvchiga va o'qituvchidan talaba tomon uzatiladigan fikrlar o'rtasidagi uzviy almashinuvni ta'minlaydi[6]. Ko'rsatilganidek, kuchli va samarali baholashlar o'qituvchilarning samarali o'qitish strategiyalarini qo'llashni oshiradi va shu bilan birga o'qish natijalarining sifatini ham oshiradi. Baholash rejalarini baholash yoki shakllantirishda ta'lim muassasalarida amalda qo'llash uchun oson bo'lgan aniq takliflarni kiritish zarur, shuningdek, aniq siyosat yo'nalishini taqdim etish kerak. Bu rejalarining til o'qituvchilari va o'qituvchilarni tayyorlashda qulay tarzda qabul qilinishi kerak, ularning turli xil ta'lim fonlariga ega bo'lgan talabalar uchun va turli xil til o'rganish kontekstlarida amal qilish imkonini beradi[7]. Bundan tashqari, bu rejalar tilni sinovdan o'tkazish va baholash sohasidagi so'nggi yutuqlarni to'liq aks ettirishi, bu yutuqlardan kelib chiqqan asosiy prinsiplar va falsafalarga mos bo'lishi kerak. Shuningdek, bu rejalarda til baholashning turli maqsadlari uchun muvofiqlik va muvofiqlikni ta'minlash, til o'rganuvchilari, ta'lim muassasalari, ish beruvchilar, kasbiy uyushmalar va hukumat organlari kabi potentsial manfaatdor tomonlarning tashvishlari va nuqtai nazarlarini ehtiyotkorlik bilan hisobga olish kerak[8]. Nihoyat, ushbu baholash strategiyalarining samaradorligini va ularning o'qish jarayoni davomida muvaffaqiyatli amalga oshirilishini baholash, o'quv dasturini va professional kompetensiyani rivojlantirish uchun ishlatiladigan metodologiyani qayta loyihalash zarurligiga doir savollarga bebaho javoblar va aniq natijalar beradi. Baholash amaliyotlarining doimiy takomillashtirilishi til o'rgatish ko'nikmalarini samarali egallashni rag'batlantirishda va kelajakdagi chet tili o'qituvchilarining muvaffaqiyatli kasbiy yo'lni bosib o'tishga tayyor bo'lishini ta'minlashda muhimdir[9]. Texnologiya va ta'lim tadqiqotlarining rivojlanishi bilan baholash strategiyalari ta'lim landshaftining o'zgaruvchan ehtiyojlari va talablariga javob berishga moslashishi zarur. Talabalarga o'zlarining til malakalari va pedagogik ko'nikmalarini to'liq va ko'p qirrali baholash orqali, baholash usullari samarali tarzda takomillashtirish uchun individual o'sish va rivojlanish uchun maqsadli yordam ko'rsatishi mumkin. Bu o'z navbatida o'qitish amaliyotlarini samarali qiladi, sinfdagi tajribalarni yaxshilaydi va nihoyat, til o'rganuvchilarining o'qish natijalarini oshiradi. Til ta'limi sohasida rivojlanish va kengayish davom etar ekan, baholash strategiyalarining

ushbu o'zgarishlarga moslashishi zarur, bu esa til o'rganish va o'qitishning ko'p qirrali tabiati bilan to'liq mos keladi. To'liq va yaxshi ishlab chiqilgan baholash strategiyalarini amalga oshirish orqali, o'qituvchilar doimiy takomillashtirish madaniyatini rivojlantirishlari mumkin va talabalarga o'z o'qish yo'lida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur vositalar va fikrlarni taqdim etadilar. Samarali baholash strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirishga ustuvorlik berish orqali, ta'lim muassasalari hisobdorlik muhitini yaratishi mumkin, bu esa til o'qituvchilari va o'rganuvchilari o'z maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan resurslar va qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi. Nihoyat, baholash amaliyotlarini doimiy takomillashtirish til o'qitishning kelajagini shakllantirishda va kelajakdagi chet tili o'qituvchilarining sinfda va jamoalarda ahamiyatli ta'sir ko'rsatishga imkon beradi.

Chet tilini o'qitish pedagoglarining kasbiy malakasini rivojlantirishda samarali baholash strategiyalarining ahamiyati beqiyosdir. To'g'ri va aniq baholash metodlari o'qituvchilarga o'z malakalarini tahlil qilish, kuchli tomonlarini mustahkamlash va kamchiliklarini bartaraf etish imkoniyatini yaratadi. Samarali baholash strategiyalari o'qituvchilarning o'zini tahlil qilish va o'rganish jarayonini rivojlantiradi, shu bilan birga, o'quvchilarga yanada sifatli ta'lim berish imkoniyatini yaratadi. Baholashning tizimli va ob'ektiv usullari o'qituvchilarning professionallik darajasini oshirishga yordam beradi, ularning pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirishga turtki bo'ladi va pedagogik jarayonning umumiy samaradorligini oshiradi. Natijada, samarali baholash strategiyalarini ishlab chiqish va joriy etish chet tilini o'qitish pedagoglarining kasbiy malakalarini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zhai C, Wibowo S. A systematic review on artificial intelligence dialogue systems for enhancing English as foreign language students' interactional competence in the university. *Computers and Education: Artificial Intelligence*. 2023. sciencedirect.com
2. Thornhill-Miller B, Camarda A, Mercier M, Burkhardt JM, Morisseau T, Bourgeois-Bougrine S, Vinchon F, El Hayek S, Augereau-Landais M, Mourey F, Feybesse C. Creativity, critical thinking, communication, and collaboration: assessment, certification, and promotion of 21st century skills for the future of work and education. *Journal of Intelligence*. 2023 Mar;11(3):54. mdpi.com
3. Irasuti I, Bachtar B. Empowering Indonesian EFL Teachers: The Transformative Impact of Visual Literacy Training on Teaching Materials. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2024 Aug 30;23(8):116-36. myres.net
4. Hazaymeh WA. EFL Students' Perceptions of Online Distance Learning for Enhancing English Language Learning during COVID-19 Pandemic.. *International Journal of Instruction*. 2021. ed.gov

5. González-Salamanca JC, Agudelo OL, Salinas J. Key competences, education for sustainable development and strategies for the development of 21st century skills. A systematic literature review. Sustainability. 2020. mdpi.com
6. Chen X, Zou D, Xie H, Cheng G. Twenty years of personalized language learning. Educational Technology & Society. 2021. j-ets.net
7. Ng DT, Leung JK, Su J, Ng RC, Chu SK. Teachers' AI digital competencies and twenty-first century skills in the post-pandemic world. Educational technology research and development. 2023 Feb;71(1):137-61. springer.com
8. Rasul T, Nair S, Kalendra D, Robin M, de Oliveira Santini F, Ladeira WJ, Sun M, Day I, Rather RA, Heathcote L. The role of ChatGPT in higher education: Benefits, challenges, and future research directions. Journal of Applied Learning and Teaching. 2023 May;6(1):41-56. aib.edu.au
9. Kasneci E, Seßler K, Küchemann S, Bannert M, Dementieva D, Fischer F, Gasser U, Groh G, Günnemann S, Hüllermeier E, Krusche S. ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. Learning and individual differences. 2023 Apr 1;103:102274. osf.io
10. Bo'ronov, N. (2024). MEDIA SAVODXONLIKNI OSHIRISHDA VR LABORATORIYANING TASHKILIY MODUL MEXANIZMI. TAMADDUN NURI JURNALI, 5(56), 454-457.
11. Nazim, B. R. (2022). O 'zbek tilshunosligida takror va uning uslubiy xususiyatlari ba'zi adabiyotlarda, ayrim tadqiqot ishlarida o'rganilgan. Erkin Vohidov ijodida doston janri alohida ahamiyatga ega. Mazkur maqolada Erkin Vohidov "Nido" dostonining til xususiyatlari haqida so. INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING, 1(3), 500-504.
12. Буро́нов, Н., & Шоғуломо́в, Д. (2020). PREVENTING INFORMATION HAZARDS IN ONLINE PUBLICATIONS ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ. ББК 60 Е244 Ответственный редактор: Гуляев Герман Юрьевич, кандидат экономических наук Е244, 24.
13. Bo'ronov, N. M., & Nurutdinova, M. (2019). XXI ASRDA DINIY EKSTREMIZM TAHDIDLARI. In WORLD SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS (pp. 289-290).
14. Rasulovna, N. Z. (2024). Some Aspects of Organizing and Improving Students' Oral Speech at Non-Language Faculties. Miasto Przyszłości, 49, 373-375.
15. Nazirova, Z. (2023). METHODS OF MEASUREMENT OF CORNEA DIAMETER IN CHILDREN. Science and innovation, 2(D12), 482-485.
16. Nazirova, Z. (2023). IMPROVING THE USE OF INTERACTIVE METHODS IN TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE TO VETERINARY STUDENTS. Science and innovation, 2(B7), 218-220.
17. Zilola, N. (2022). XORIJIY TILLARNI O 'QITISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI (RUS TILI MISOLIDA). ILMIY TADQIQOT VA INNOVATSIYA, 1(1), 188-192.

18. Nazirova, Z. R. THE MANAGEMENT ALGORITHM OF CHILDREN WITH REFRACTORY GLAUCOMA. Impact Factor: 4.9, 11.
19. Назирова, З. Р. (2021). THE MANAGEMENT ALGORITHM OF CHILDREN WITH REFRACTORY GLAUCOMA. УЗБЕКСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ЖУРНАЛ, (SPECIAL 1).
20. Rasulovna, N. Z. (2021, April). APPILICATION OF VIDEO MATERIALS IN THE FORMATION OF COMPETENCE OF VETERINARY STUDENTS IN THE STUDY OF THE RUSSIAN LANGUAGE. In Archive of Conferences (Vol. 18, No. 1, pp. 37-38).